

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.005.02.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 – Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Barbara Guga, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 8/2016 z 8 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Gimnazjum nr 1 im. Św. Kingi w Bochni, ul. Bernardyńska 1, 32—700 Bochnia (Szkoła lub Gimnazjum)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jolanta Kościółek, Dyrektor (dowód: akta kontroli str. 3-4)

Ocena ogólna²

II. Ocena kontrolowanej działalności

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Szkoła w okresie objętym kontrolą zapewniła bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w placówce, przy czym nie wszystkim uczniom zorganizowano nauczanie z zachowaniem zasad higieny pracy umysłowej.

Szkoła zapewniła uczniom w pełni bezpieczne i higieniczne warunki pobytu. Stan sanitarny pomieszczeń Szkoły był prawidłowy, a teren wokół niej spełniał wymogi w zakresie bezpieczeństwa. Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania z odpowiednio wyposażonej sali gimnastycznej, biblioteki, świetlicy, gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, co stanowi istotny pozytywny element w ogólnej ocenie stworzonych warunków nauczania.

Sale dydaktyczne zawierały wyposażenie dostosowane do warunków ergonomii. Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania z komputerów z dostępem do Internetu, a w ramach zabezpieczenia dostępu uczniów do treści niepożądanych korzystała z zakupionego sprzętu i oprogramowania, dzięki którym nauczyciel na swoim stanowisku miał możliwość monitorowania wszystkich komputerów uczniowskich, zablokowania dostępu do Internetu oraz zablokowania dowolnego komputera. Jednakże w trakcie przeprowadzonych oględzin pracowni komputerowej oraz komputerów znajdujących się w bibliotece Szkoły, pod kątem zabezpieczenia uczniów przed dostępem do powyższych treści, pomimo zainstalowania stosownych zabezpieczeń, uzyskano do nich dostęp.

Nie wszystkim uczniom zorganizowano naukę zgodnie z zasadami higieny procesu nauczania, w sposób uwzględniający potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. W planach lekcji 66,7% zbadanych oddziałów nie uwzględniono zasady naprzemiennego rozmieszczania zajęć o różnym stopniu trudności i charakterze, w 42% różnica w czasie rozpoczęcia zajęć w stosunku do innych dni tygodnia wynosiła dwie godziny, a w 50% z nich stwierdzono przypadki lokowania przedmiotów, w których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja po piątej godzinie lekcyjnej.

Pozytywnie należy ocenić umożliwienie uczniom korzystania z e-podręczników i materiałów multimedialnych, co pozwalało im odciążyć swoje tornistry i plecaki. Podkreślić jednakże należy, że w ocenie NIK brak indywidualnych i zamykanych szafek na przybory

¹ Kontrolą objęto rok szkolny 2015/2016 do dnia zakończenia czynności kontrolnych, tj. 31 maja 2016 r.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

oraz podręczniki może zniechęcać uczniów do pozostawiania ich w szkole. Potwierdza to przeprowadzona przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni (PPIS) kontrola obciążenia tornistrów uczniów, która wykazała że przyjęte przez Szkołę rozwiązania nie w pełni ograniczają zjawisko zbyt ciężkich tornistrów. Na zważonych ogółem 578 tornistrów/plecaków w 73 (12,6% badanych) przypadkach ich ciężar przekraczał 10%, a w dziewięciu przypadkach przekraczał 15% masy ciała uczniów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy uczniów

Opis stanu faktycznego

Według stanu na 30 września 2015 r., w Szkole utworzonych było 23 oddziały (w tym siedem klas pierwszych, osiem klas drugich oraz osiem klas trzecich), w których uczyło się 620 uczniów, w tym 161 spoza obwołu³. Liczba dzieci w klasach wynosiła od 23 do 29, w tym w klasach I od 27 do 29, w klasach II od 27 do 28 i w klasach III od 23 do 27. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w liczbie uczniów wykazanych spoza obwołu uczęszczających do Gimnazjum znajdują się uczniowie zamieszkali na terenie miasta, bądź zameldowani czasowo w Bochni, podczas gdy na stałe zameldowani są w innych miejscowościach.

(dowód: akta kontroli str. 9, 94)

Kontrola organizacji pracy uczniów pod kątem tworzenia rozkładów zajęć zgodnie z zasadami organizacji pracy umysłowej ucznia przeprowadzona w odniesieniu do planów lekcji wybranych 12 oddziałów wykazała m.in., że:

- w siedmiu przypadkach zajęcia rozpoczynały się o stałej porze (różnica nie była większa niż jedna godzina), a w 11 przypadkach różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia nie była większa niż jedna godzina;
- w czterech przypadkach nie wystąpiła kumulacja w jednym dniu przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji (nie zaplanowano bezpośrednio po sobie przedmiotów: matematyka/chemia, fizyka/matematyka, chemia/fizyka).
- w sześciu przypadkach zajęcia, na których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja były ulokowane nie później niż na piątej godzinie lekcyjnej.

Długość przerw między zajęciami wynosiła 5 minut z wyjątkiem jednej 15 minutowej przerwy pomiędzy czwartą a piątą lekcją. W 20 przypadkach po zajęciach wychowania fizycznego (w sytuacji gdy zaplanowano je na początku lub w środku dnia) długość przerwy do następnych zajęć wynosiła 5 minut. Jedynie w czterech przypadkach zajęć wychowania fizycznego długość przerwy do następnych zajęć wynosiła 15 minut.

(dowód: akta kontroli str. 5-8)

Odnosnie do długości przerw między lekcjami, Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że „z obserwacji wynika, że uczniowie w tym czasie zdążają przemieszczać się do pracowni a Ci, którzy pozostają w tej samej lub sąsiedniej sali mogą się posilić. Wydłużenie przerw narazi uczniów na dłuższy pobyt w XIX-wiecznym budynku, który ze względu na swoją architekturę (wąskie korytarze bez dostępu do światła dziennego i świeżego powietrza) nie sprzyja odprężeniu i relaksacji, a wręcz przeciwnie – wzmaga zachowania agresywne wśród młodzieży. Doświadczaliśmy tego w r. szk. 2008/2009 po wprowadzeniu 20 minutowej przerwy. Ze względu na usytuowanie budynku w centrum miasta przy ruchliwych ulicach, uczniowie nie mają też możliwości spędzania czasu przerw na świeżym powietrzu.

Wyżej opisane przyczyny skłaniają nas do utrzymania obecnego stanu tym bardziej, że funkcjonujący rozkład zajęć edukacyjnych nie stanowi przeszkody w osiąganiu przez uczniów na przestrzeni lat wysokich wyników egzaminu gimnazjalnego i licznych sukcesów np. w postaci finalistów i laureatów wielu konkursów tematycznych i przedmiotowych, a z raportu ewaluacji wewnętrznej prowadzonej w r. szkolnym 2013/2014 wynika, że według 90% ankietowanych rodziców tygodniowy rozkład zajęć sprzyja uczeniu się ich dzieci”.

(dowód: akta kontroli str. 13-16)

³ Liczba dzieci z obwołu Gimnazjum podlegająca obowiązkowi szkolnemu na tym etapie nauczania wynosiła 598 (liczba dzieci z obwołu Gimnazjum spełniająca obowiązek szkolny poza nim wynosiła 139).

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK zwraca jednak uwagę, że przerwa międzylekcyjna powinna umożliwić uczniom regenerację sił, załatwienie potrzeb fizjologicznych oraz przejście z klasy do klasy, a także zachowanie higieny osobistej po zajęciach wychowania fizycznego. Rozkład i długość przerw pomiędzy lekcjami powinny również umożliwiać uczniom spokojne spożycie drugiego śniadania i obiadu o odpowiedniej porze. W związku z powyższym, w ocenie NIK, niezbędne jest zapewnienie uczniom przynajmniej 10-minutowych przerw pomiędzy lekcjami.

Ustalone nieprawidłowości

W działalności Szkoły, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Szkoła nie zapewniła wszystkim uczniom higienicznego rozkładu zajęć lekcyjnych, uwzględniającego potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, bowiem w planach zajęć:

- różnica w czasie rozpoczęcia zajęć w stosunku do innych dni tygodnia, w odniesieniu do pięciu (tj. 42% badanych oddziałów)⁴ wynosiła dwie godziny i dotyczyła części uczniów poszczególnych klas na zajęciach WF⁵;
- różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia w jednym oddziale była większa niż jedna godzina⁶;
- sześciu oddziałów⁷ (tj. 50%) zaplanowano zajęcia, na których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja po piątej godzinie lekcyjnej;
- ośmiu oddziałów⁸ (tj. 66%) zaplanowano zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji na godzinach następujących po sobie (dotyczyło to łączenia w bloki przedmiotów: matematyka/chemia, fizyka/matematyka, chemia/fizyka).

Stanowiło to naruszenie § 12 ust. 3 załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola i publicznych szkół⁹, zgodnie z którym w tygodniowym rozkładzie zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinny być uwzględnione zasady ochrony zdrowia i higieny pracy oraz § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹⁰, który stanowi że plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinien uwzględniać potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.

Stosownie do § 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny za zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w szkole odpowiada dyrektor placówki.

(dowód: akta kontroli str. 5-8)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że „różnice w rozpoczynaniu zajęć poszczególnych grup uczniów sięgające dwóch godzin lekcyjnych spowodowane są małą liczbą sal lekcyjnych w stosunku do oddziałów klasowych. Na prośbę i wyraźne żądanie rodziców zrezygnowano z nauki na 2 zmiany, chociaż taka organizacja pracy szkoły umożliwiłaby realizację wszystkich zastrzeżeń wymienionych w piśmie. Rodzice uzasadniali swoje żądania faktem, że ich dzieci odbywają szereg zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (szkoła muzyczna, treningi sportowe, szkoły językowe, chór itp.) Udział w w/w zajęciach byłby niemożliwy dla uczniów uczących się na drugiej zmianie. Ponadto spora grupa uczniów dojeżdża do szkoły i późne kończenie zajęć stanowiłoby zagrożenie dla ich bezpieczeństwa.

Późniejsze rozpoczynanie zajęć we wtorki i środy w klasie II d zostało zaplanowane ze względu na jednego z uczniów tej klasy, który jest członkiem kadry narodowej w tenisie ziemnym i odbywa w te dni poranne treningi w Krakowie.

W tygodniowym rozkładzie zajęć dydaktyczno-wychowawczych nie uwzględniono równomiernego obciążenia ucznia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia ze względu na:

- ograniczoną liczbę sal w stosunku do liczby oddziałów,

⁴ Klasy: II d, II e, III a, III g, III h.

⁵ Klasy dzielone na dwie grupy (druga grupa w tych samych dniach miała zajęcia WF na dwóch ostatnich lekcjach).

⁶ Klasa I d.

⁷ Klasy: II b, II d, II f, III a, III d, III g.

⁸ Klasy: II b, II d, II f, III a, III d, III g, II e, III h.

⁹ Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie ramowych statutów.

¹⁰ Dz. U. z 2003 r. Nr. 6, poz. 69 ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

- specyfikę klas „usportowionych” (w 3 klasach I, II i III uczą się dziewczęta trenujące koszykówkę i realizujące dodatkowe godziny treningu),
- podział uczniów na zajęciach z języków obcych na 2 lub 3 grupy zaawansowania, co znacznie zwiększa ilość potrzebnych sal lekcyjnych (lekcje w poszczególnych grupach muszą odbywać się na tej samej godzinie lekcyjnej),
- łączenie klas w grupy międzyoddziałowe na zajęciach wychowania fizycznego,
- dużą liczbę godzin wychowania fizycznego w sali gimnastycznej, co powoduje konieczność wyjść na basen i halę widowiskowo-sportową, a to wymusza dostosowanie planu lekcji do godzin w jakich udostępniane obiekty pozostają w dyspozycji szkoły.

Z uwagi na dużą liczbę godzin matematyki, fizyki i chemii (w sumie 168 godzin tygodniowo), dziennie przypada do zrealizowania prawie 34 godziny. Zakładając, że w/w przedmiotów uczy 9 nauczycieli (jak to ma miejsce w gimnazjum), dziennie musi się odbyć po 4 godziny matematyki, fizyki i chemii, co teoretycznie można ulokować na 2, 3, 4 i 5 godzinie lekcyjnej, ale wówczas pozostałe zajęcia edukacyjne np. biologia, geografia, historia, j. polski, które nie należą do łatwych odbywałyby się na lekcjach wcześniejszych bądź późniejszych. Wiązałoby się to z nauczaniem ich zawsze w czasie zmniejszonej koncentracji uczniów. Z doświadczenia nauczycieli wynika, że dla uczniów korzystniejszym jest zróżnicowanie godzin odbywania tych zajęć, stąd zdarza się, że przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji ulokowane są po piątej godzinie lekcyjnej.

W gimnazjum funkcjonuje jedna pracownia chemiczna. Dziennie odbywa się w niej ponad 6 godzin lekcyjnych (32 godz. chemii: 5 dni). Nie sposób zmieścić lekcji chemii w godzinach sugerowanych przez interpretację par.4 rozp. MEN w/s bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach tj. na 2, 3, 4 i 5 godzinie lekcyjnej. Z powodu w/w trudności zdarzają się przypadki, że lekcje matematyki, fizyki i chemii odbywają się w późniejszych godzinach.

Powyższe argumenty uzasadniają też powstawanie tzw. bloków typu matematyka - chemia w niektórych oddziałach klasowych. Problem zostanie rozwiązany, jeśli w szkole docelowo będzie się uczyć ok. 470 uczniów w 18 oddziałach”.

(dowód: akta kontroli str. 13-16)

Dyrektor wyjaśniła również, że nie posiada dokumentów potwierdzających sprzeciw rodziców w sprawie wprowadzenia nauki na dwie zmiany. Prośby i żądania rodziców miały miejsce kilkakrotnie podczas zebrań informacyjnych dla ogółu rodziców uczniów przyszłych klas pierwszych po złożonej przez dyrektora propozycji wprowadzenia dwuzmianowości. Zebrania tego typu gromadzą – wg treści wyjaśnień - każdorazowo ok. 150 osób i nie są protokolowane, natomiast dyrektor uwzględnia zgłaszane przez rodziców uwagi w organizacji pracy Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 97)

Według treści wyjaśnień Dyrektor Szkoły, organ prowadzący posiadał wiedzę na temat uwarunkowań architektonicznych budynku szkolnego. W ramach realizacji Programu Zintegrowanej Polityki Bezpieczeństwa w latach szkolnych 2004-2006 – jak wyjaśniła Dyrektor Gimnazjum – „na jednym ze spotkań roboczych z różnymi partnerami, w tym z Burmistrzem Miasta Bochnia prezentowano główne problemy z jakimi boryka się szkoła. Jednym z poruszanych zagadnień był temat związany z trudnościami architektonicznymi budynku. Ponadto kilkakrotnie w sierpniu, przed rozpoczęciem roku szkolnego odbywały się przeglądy pod kątem gotowości szkoły do nowego roku szkolnego przeprowadzane przez przedstawicieli rady miejskiej. Nie były sporządzane protokoły z tych przeglądów. Należy nadmienić, że w obecnym budynku gimnazjum, zgodnie z dokumentacją źródłową, szkoła istnieje nieprzerwanie od 1836 roku”.

(dowód: akta kontroli str. 100-103)

Ocena cząstkowa

W szkole nie wszystkim uczniom zorganizowano naukę w sposób zgodny z zasadami higieny procesu nauczania, bowiem w planach lekcji 50% zbadanych oddziałów stwierdzono przypadki lokowania przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji po piątej godzinie lekcyjnej, a w 66,7% oddziałów nie uwzględniono zasady naprzemiennego rozmieszczania tych zajęć.

2. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

2.1. Dostęp uczniów do biblioteki, świetlicy oraz zespołu urządzeń rekreacyjno-sportowych

W Szkole, zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt. 2, 3 i 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹¹ zapewniono uczniom możliwość korzystania z biblioteki, świetlicy¹² oraz urządzeń sportowych i rekreacyjnych. Biblioteka dostępna była w poniedziałek od 8⁰⁰ do 14⁴⁵; wtorek, czwartek i piątek od 8⁰⁰ do 14⁰⁰, a w środę od 8⁴⁵ do 14⁰⁰. Ponadto w ostatni piątek miesiąca od 16⁰⁰ do 19⁰⁰ (zajęcia innowacyjne). Świetlica otwarta była w poniedziałek od 8⁰⁰ do 14⁰⁰ oraz we wtorek, środę, czwartek i piątek od 7³⁰ do 15³⁰.

Szkoła nie posiada boiska. W skład budynku wchodzi sala gimnastyczna z zapleczem sanitarnym. Zajęcia z wychowania fizycznego odbywały się na sali gimnastycznej w szkole, na miejskiej pływalni oraz na hali widowiskowo-sportowej Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Bochni.

Stan techniczny i zasady korzystania z urządzeń rekreacyjno-sportowych spełniały wymogi bezpieczeństwa, określone w § 7 ust. 2 pkt 2 oraz § 31 pkt. 4 i 6 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Bramki i kosze do gry oraz inne urządzenia, których przemieszczenie się może stanowić zagrożenie dla zdrowia ćwiczących, były umocowane na stałe. Wszystkie sprzęty spełniały wymagania Polskiej Normy oraz posiadały stosowne atesty lub certyfikaty. Przed wejściem do sali gimnastycznej umieszczono regulamin określający zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego. W regulaminie zastrzeżono, iż korzystanie z urządzeń dopuszczalne jest wyłącznie pod nadzorem osób dorosłych. Na drzwiach wejściowych umieszczono ponadto informację, że wejście do sali jest dopuszczalne wyłącznie z opiekunem.

Oględziny hali widowiskowo-sportowej, na której odbywa się część zajęć wychowania fizycznego również wykazały, że spełnione były wymogi bezpieczeństwa uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 17-34)

W wyniku analizy wpisów do dzienników lekcyjnych kontrolowanych 12 oddziałów stwierdzono m.in., że na początku roku szkolnego w każdej z klas prowadzone były z uczniami zajęcia z zakresu bezpieczeństwa i higieny dotyczące m.in.: zasad przebywania w szkole, zachowania bezpieczeństwa w drodze do i ze Szkoły, zasad BHP na lekcjach (szczególnie na zajęciach WF), jak zachować się na wycieczce szkolnej, bezpieczeństwa w czasie dowozu uczniów do Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 17-34)

W szkole obowiązywały „Procedury związane z bezpieczeństwem uczniów, nauczycieli oraz pracowników obsługi i administracji”, w tym m.in.: procedura postępowania nauczyciela w przypadku uzyskania informacji, że uczeń używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, w tym nadużywa Internetu, jest uzależniony od gier komputerowych lub stosuje cyberprzemoc, procedura reagowania w sytuacji cyberprzemocy oraz procedura postępowania po zaistnieniu wypadku uczniowskiego.

(dowód: akta kontroli str. 25-31, 76)

2.2. Teren Szkoły i pomieszczenia sanitarnohigieniczne

Kontrola w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i higienicznych warunków pobytu na terenie Szkoły, jak też w jej budynku, wykazała m.in., że:

- plan ewakuacji Szkoły umieszczony był w widocznych miejscach, w sposób zapewniający łatwy do niego dostęp, a drogi ewakuacyjne oznaczono w sposób wyraźny i trwałe;
- na terenie Szkoły zapewniono właściwe oświetlenie;
- szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren Szkoły zabezpieczono w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na jezdnię (chodniki przy wejściach do Szkoły opatrzone były łańcuchami), a otwory kanalizacyjne studzienek zakryto odpowiednimi

¹¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm. (zwana dalej ustawą o systemie oświaty).

¹² Wszystkie wnioski o objęcie ucznia opieką świetlicy zostały uwzględnione.

pokrywami (studzienki w korytarzu w przyziemiu zabezpieczone pokrywami w poziomie posadzki);

- miejsca pracy oraz pomieszczenia, do których jest wzbroniony wstęp osobom nieuprawnionym, były odpowiednio oznakowane (opatrzone napisem: „osobom nieuprawnionym wstęp wzbroniony”) i zabezpieczone przed dostępem do nich;
- schody (usytuowane w zabudowanej klatce schodowej) wyposażone były w balustrady zabezpieczone przed ewentualnym zsuwaniem się z nich (wypustki na balustradach). Pierwszy i ostatni stopień schodów na każdym zbiegu został pomalowany w pasy ostrzegawcze żółto-czarne.

Teren szkoły nie był ogrodzony, przy czym ze względu na usytuowanie Szkoły w centrum miasta, nie było takiej technicznej możliwości.

(dowód: akta kontroli str. 17-20)

Pomieszczenia sanitarno-higieniczne Szkoły były odpowiednio wyposażone, w dobrym stanie technicznym i utrzymane w czystości. Zapewniona była ciepła i zimna bieżąca woda. Sanitariaty wyposażone były w środki higieny osobistej (papier toaletowy, środki do mycia rąk i do higienicznego ich suszenia).

(dowód: akta kontroli str. 17-20, 37-48)

2.3. Meble edukacyjne i sale lekcyjne

Kontrola przeprowadzona na zlecenie NIK przez PPIS w zakresie zgodności stanowisk pracy 601 uczniów z wymogami ergonomii nie wykazała stanowisk niezgodnych z wymogami. W każdej sali lekcyjnej znajdowała się odpowiednia liczba stolików i krzeseł dostosowanych do wzrostu i liczby uczniów. Obok tablicy, na frontowej ścianie sal umieszczone były tabliczki informujące uczniów, jaki rozmiar ławki i krzesła powinni zajmować w stosunku do swojego wzrostu. Oprócz informacji tekstowej zastosowano też oznaczenia kolorowe, które miały ułatwiać wybór właściwego rozmiaru ławki i krzesła. W ramach edukacji zdrowotnej na lekcjach z wychowawcą omawiane były zagadnienia związane z celowością właściwego doboru stanowiska pracy do wzrostu. Stwierdzono dobry stan techniczny sprzętu i mebli edukacyjnych. Wyposażenie, sprzęt i meble edukacyjne posiadały atesty i certyfikaty zgodnie z Polską Normą.

(dowód: akta kontroli str. 37-48)

Powierzchnia sal lekcyjnych przypisanych do wychowawców badanych 12 oddziałów wahała się pomiędzy 37 a 73 m². Skrajne wartości powierzchni przypadającej na jednego ucznia w tych salach wynosiły od 1,5 m² do 2,9 m². W czterech przypadkach (na 12 badanych) powierzchnia przypadająca na jednego ucznia nie przekroczyła 2 m², w tym w dwóch przypadkach powierzchnia ta wynosiła 1,9 m², w jednym przypadku 1,8 m² oraz w jednym przypadku 1,5 m². Dyrektor Szkoły oświadczyła, że uczniowie w ciągu jednego dnia nauki odbywają lekcje w różnych pracowniach. Dzięki temu w pomieszczeniach o małej powierzchni przebywają maksymalnie jedną godzinę lekcyjną.

(dowód: akta kontroli str. 5-8, 104)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli przebywanie uczniów w salach lekcyjnych, których powierzchnia przypadająca na jednego ucznia jest mniejsza niż 2 m² może mieć negatywny wpływ na efektywność ich pracy umysłowej.

2.4. Stan sanitarny pomieszczeń Szkoły

W Gimnazjum nie było prowadzone żywienie uczniów. Na terenie Szkoły funkcjonował sklepik.

(dowód: akta kontroli str. 37-48, 71-72)

Z ustaleń dokonanych przez PPIS wynika, że stan sanitarny pozostałych pomieszczeń Szkoły był zadowalający. Zapewniono odprowadzanie ścieków do kanalizacji centralnej, ogrzewanie centralne gazowe oraz miejsce do czasowego gromadzenia odpadów i nieczystości stałych. Miejsce to oraz znajdujące się tam urządzenia były – wg oceny PPIS - w dobrym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym. W pomieszczeniach budynku zapewniona była wentylacja grawitacyjna i mechaniczna. Okna posiadały konstrukcję

umożliwiająca otwieranie co najmniej 50% ich powierzchni w danym pomieszczeniu w celu wentylacji. Sufity, ściany i podłogi pomieszczeń były w dobrym stanie sanitarno-technicznym.

(dowód: akta kontroli str. 37-48)

2.5. Możliwość pozostawiania podręczników i ubrań

Uczniowie Gimnazjum mają możliwość pozostawiania odzieży wierzchniej i zmiany obuwia w szatni szkolnej, która usytuowana jest przy wejściu do budynku Szkoły. Rzeczy pozostawione w szatni pozostają pod opieką szatniarza.

(dowód: akta kontroli str. 17-20)

Gimnazjum nie dysponuje szafkami dla młodzieży przeznaczonymi na przechowywanie podręczników i przyborów szkolnych. Stosownie do § 4a rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w pomieszczeniach szkoły lub placówki zapewnia się uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych. Dyrektor Szkoły oświadczyła, że zainteresowani uczniowie mają możliwość pozostawienia ich w szatni. Otrzymują od szatniarza bloczek z numerem wieszaka, na którym przechowywane są pozostawiane przedmioty. Szatnia była zamykana i pod stałym nadzorem szatniarza. Uczniowie – wg treści oświadczenia – rzadko korzystają z tej możliwości ponieważ w szkole nauczyciele i uczniowie korzystają głównie z e-podręczników.

(dowód: akta kontroli str. 17-20, 35)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w celu odciążenia uczniowskich tornistrów Szkoła podjęła następujące działania:

- każda sala lekcyjna została wyposażona w sprzęt multimedialny z dostępem do Internetu, a nauczyciele poinformowani o możliwości korzystania z e-podręczników na lekcjach. Równocześnie przeszkolono uczniów w jaki sposób mogą z nich korzystać w domu. Na zajęciach typu plastyka, muzyka, zajęcia artystyczne, zajęcia techniczne, informatyka, religia, edukacja dla bezpieczeństwa – nauczyciele korzystają z e-podręczników i materiałów multimedialnych bądź z podręczników, które znajdują się na wyposażeniu pracowni (uczniowie nie noszą ich w tornistrach),
- uczniowie zostali poinformowani przez nauczycieli, że nie muszą nosić do Szkoły wszystkich podręczników do zaplanowanych na dany dzień przedmiotów, wystarczy, aby na ławce znajdował się jeden podręcznik. Tym samym jeden uczeń przynosi podręcznik np. do geografii, a drugi do historii, w zależności od umowy siedzących w jednej ławce,

(dowód: akta kontroli str. 17-20, 35, 91-93)

2.6. Dostęp do Internetu i gabinetu profilaktyki zdrowotnej

Pracownię komputerową Gimnazjum wyposażono w 18 komputerów z dostępem do Internetu, w tym 17 stanowisk uczniowskich oraz jedno stanowisko nauczyciela. Ponadto w bibliotece Szkoły znajdowały się cztery stanowiska komputerowe dla uczniów (komputery znajdujące się w bibliotece są połączone z pracownią komputerową, dostęp do Internetu jest możliwy jedynie poprzez router zainstalowany w pracowni komputerowej).

W szkole zastosowane były sprzętowe i programowe zabezpieczenia przed dostępem do stron z treściami niepożądanymi. W pracowni komputerowej przed punktem dostępu do Internetu zamontowano router mający zapewnić: filtrowanie treści, ochronę antywirusową, wykrywanie i zapobieganie włamaniom (IDP), funkcje antyspamowe oraz obsługę połączeń VPN, ochronę oraz inspekcję pakietów, zaporę sieciową ze stanową inspekcją pakietów (SPI) - zakupiony 12 września 2013 r. W dniu 28 października 2015 r. zakupiono licencję na okres dwóch lat. Szkoła posiadała również dwa programy zabezpieczające przed dostępem uczniów do treści niepożądanych:

1. program NetSupport School (licencja użytkownika) – zakupiony 12 października 2010 r. (aktualizacja do wersji zakupionej oraz roczny pakiet serwisowy – zakupione 22 października 2012 r.), dzięki któremu nauczyciel na swoim stanowisku ma możliwość monitorowania wszystkich komputerów uczniowskich, zablokowania dostępu do Internetu oraz zablokowania dowolnego komputera. Program umożliwia nauczycielowi:
  - monitorowanie ekranów uczniów, używanych przez nich aplikacji, odwiedzanych stron internetowych oraz określenia z kim współpracują;

- rejestrowanie pełnej historii wykorzystania aplikacji oraz Internetu;
  - zezwalanie na użycie tylko zatwierdzonych aplikacji lub witryn bądź zapobieganie otwieraniu stron zabronionych;
  - wymuszanie włączenia filtra SafeSearch w obsługiwanych wyszukiwarkach internetowych, zabezpieczające przed uzyskiwaniem niepożądanych treści;
  - monitorowanie określonych komunikatorów internetowych, co pozwala nauczycielowi na kontrolowanie czatów oraz ich treści.
2. program antywirusowy „Arcavir” (z ochroną rodzicielską do blokowania niedozwolonych treści dla uczniów) na wszystkie komputery w szkole (abonament na 36 miesięcy) – zakupiony 20 września 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 49-65)

W wyniku przeprowadzonych oględzin pracowni komputerowej oraz komputerów znajdujących się w bibliotece pod kątem zabezpieczenia przed dostępem do treści niepożądanych stwierdzono, że każdy z komputerów po uruchomieniu żądał hasła dostępu. Nauczyciel na swoim stanowisku miał podgląd do aktualnie wykonywanych działań na poszczególnych stanowiskach komputerowych. Program umożliwiał nauczycielowi ze swojego stanowiska zablokowanie dowolnego komputera, co zaprezentowano w trakcie oględzin (na komputerach uczniów pojawiła się kłódka świadcząca o braku dostępu). Stwierdzono, że użytkowany program NetSupport umożliwia nauczycielowi monitorowanie historii przeglądanych na stanowiskach uczniowskich stron internetowych. Na komputerze nauczyciela stwierdzono możliwość podglądu w czasie rzeczywistym ekranów wszystkich uczniów¹³, co pozwalało na bieżące monitorowanie wykorzystania aplikacji oraz Internetu przez każdego z uczniów. W trakcie oględzin dokonano próby wejścia na trzy niepożądane strony internetowe. Strony te zostały otwarte, co oznaczało brak stosownych zabezpieczeń przed wchodzeniem przez uczniów na strony z treściami niepożądanymi. Dostęp uzyskano również poprzez zastosowanie strony służącej do omijania zabezpieczeń.

Natychmiast po stwierdzeniu nienależytego zabezpieczenia komputerów/sieci komputerowej Szkoły przed dostępem do treści niepożądanych, Dyrektor Szkoły skontaktowała się telefonicznie z Firmą MAT, która wyposażyła pracownię Gimnazjum w zabezpieczenia i uzyskała informację, że w takiej sytuacji należy dokonać zresetowania routera. Po zresetowaniu routera dokonano ponownych prób wejścia na ww. strony. Próby te nie powiodły się. Na komputerze nauczyciela pojawił się komunikat o dokonaniu próby wejścia na te strony. Nauczyciel zaprezentował udane zablokowanie komputera w zaistniałej sytuacji. Również ponowna próba uzyskania dostępu do stron o treściach niepożądanych poprzez zastosowanie strony służącej do omijania zabezpieczeń nie powiodła się. Szkoła nie udostępniła uczniom możliwości korzystania z sieci Wi-Fi.

(dowód: akta kontroli str. 66-67)

W Regulaminie pracowni informatycznej oraz regulaminie korzystania z komputerów umieszczonych w bibliotece, zapisano m.in., że:

- uczniowie mogą przebywać w pracowni tylko pod opieką nauczyciela, pracują na wyznaczonych im stanowiskach i przydzielonych przez nauczyciela kontach., W trakcie pracy użytkownicy zobowiązani są do przestrzegania przepisów prawa, w szczególności dotyczących: uzyskiwania nieuprawnionego dostępu do danych, rozpowszechniania lub propagowania zakazanych przez prawo treści;
- w trakcie pracy użytkownicy zobowiązani są do przestrzegania powszechnie przyjętych norm obyczajowych, w tym dotyczących korzystania z Internetu: zabrania się rozpowszechniania tzw. spamu, zabrania się obrażania innych użytkowników Internetu, zabrania się wchodzenia na strony mogące zawierać treści niepożądane;
- nauczyciel prowadzący zajęcia ma prawo blokowania dostępu do danych, Internetu lub usług oraz monitorowania poczynań osób korzystających z pracowni, bez konieczności informowania o tym;
- uczeń powinien zwrócić się do nauczycieli z informacją o przejawach przemocy, również tej z użyciem nowych technologii komputerowych;

¹³ Na ekranie nauczyciela widocznych jest 17 stanowisk uczniowskich.

- wszystkie incydenty, które nauczyciel uzna za szkodliwe, ma obowiązek zgłosić dyrekcji Szkoły oraz odpowiednim organizacjom i instytucjom zajmującym się ściganiem przestępstw internetowych.

(dowód: akta kontroli str. 49-54, 95)

W przypadku ujawnienia próby wejścia na strony z treściami niepożądanymi opracowana w szkole procedura reagowania przewidywała m.in. następujące działania:

- zabezpieczenie dowodów (poprzez zrobienie np. zrzutu ekranowego, zanotowanie adresu strony, daty i czasu otrzymania materiału);
- ustalenie okoliczności zdarzenia, osoby korzystającej z danego stanowiska komputerowego oraz konta użytkownika;
- wyciągnięcie konsekwencji wobec ucznia podejmującego w/w próbę oraz praca nad zmianą postawy ucznia.

(dowód: akta kontroli str. 49-54, 96)

Szkoła wypracowała również procedury reagowania w sytuacji cyberprzemocy. W szkole prowadzone były również zajęcia z uczniami omawiające tematykę cyberprzestępczości, cyberprzemocy i zagrożeń wynikających z korzystania z sieci.

Rok szkolny 2013/2014 był w gimnazjum Rokiem Bezpiecznego Internetu. Szkoła brała udział w Ogólnopolskim Konkursie Dzień Bezpiecznego Internetu (DBI) organizowanym przez Fundację Falochron, który obchodzony jest z inicjatywy Komisji Europejskiej od 2004 roku. Celem było zainicjowanie dyskusji na temat bezpieczeństwa w Internecie oraz promocja działań na rzecz pozytywnego wykorzystywania zasobów internetowych przez młodzież oraz pokazanie aktualnych problemów dotyczących zagrożeń online, na jakie narażeni są młodzi użytkownicy.

W ramach projektu – jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły - m.in.: dopracowano szczegóły w szkolnym programie wychowawczym, nauczyciel koordynujący projekt wziął udział w VII Międzynarodowej Konferencji „Bezpieczeństwo Dzieci i Młodzieży w Internecie”, Szkoła wzięła udział w badaniach Fundacji Dzieci Niczyje. W realizację projektu zaangażowano Radę Pedagogiczną i wszystkich rodziców (przeprowadzono cykl szkoleń dla nauczycieli i rodziców), uczniowie wzięli udział w szkoleniu on-line – miało to charakter konkursu, poszczególne zespoły klasowe rywalizowały ze sobą układając hasła reklamujące bezpieczne zachowanie w sieci, przygotowując zestawy ciekawych i wartych polecenia stron oraz linków, z których gimnazjalista może bezpiecznie korzystać, trzech nauczycieli wzięło udział w konferencji „Szkoła bezpieczna w sieci”,

Pani Dyrektor wskazała, że efektem tych działań było zdobycie wyróżnienia w Ogólnopolskim Konkursie DBI, uświadomienie młodzieży celowości bezpiecznego poruszania się w sieci, a rodzicom konieczności kontroli rodzicielskiej nad działaniami ich dzieci. Aktualnie – jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły - od tego czasu kontynuowana jest działalność dydaktyczna – wychowawcza związana z cyberprzemocą i zjawiskami pochodnymi dotyczącymi zagrożeń wynikających z bezpieczeństwa w sieci. Wychowawcy uwzględniają tę tematykę planując proces wychowawczy w swoich zespołach klasowych (plany pracy wychowawczej), uwzględniając tym samym założenia szkolnego programu profilaktyki.

(dowód: akta kontroli str. 28-31, 49-54)

Szkoła, stosownie do postanowień art. 67 ust. 1 pkt. 4 ustawy o systemie oświaty zapewniła uczniom możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej we wszystkie dni robocze tygodnia w godzinach od 7³⁰ do 15⁰⁵.

Stosownie do § 20 i 21 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, wymagane pomieszczenia Szkoły wyposażone były w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy (z ważnym terminem przydatności do użycia i instrukcją udzielania tej pomocy), a wszyscy nauczyciele ¹⁴zatrudnieni w szkole zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

Na 59 nauczycieli zatrudnionych w szkole 10 posiada ukończony kurs udzielania pierwszej pomocy w wymiarze 12 lub 16 godzin, 29 osób ukończyło szkolenie w zakresie podstawowych zabiegów resuscytacyjnych u osób dorosłych i dzieci (Automatyczna

¹⁴ Z wyjątkiem jednej osoby zatrudnionej na zastępstwo od 1.09.2015-30.06.2016.

defibrylacja zewnętrzna w wymiarze 3,5 godz.), 19 osób brało udział w dwugodzinnych szkoleniach dotyczących zasad postępowania w razie wypadku w czasie pracy i w sytuacjach zagrożeń, w tym zasad udzielania pierwszej pomocy. Jedna osoba ukończyła 8 godzinne szkolenie z zakresu podstawowych zabiegów resuscytacyjnych z użyciem automatycznego defibrylatora zewnętrznego oraz pierwszej pomocy w stanach zagrożenia życia. Na dziewięciu zatrudnionych nauczycieli WF, czterech ukończyło kurs udzielania pierwszej pomocy. Pozostałych pięciu nauczycieli brało udział w szkoleniach dotyczących zasad postępowania w razie wypadku w czasie pracy i w sytuacjach zagrożeń, w tym zasad udzielania pierwszej pomocy.

W przypadku realizowania szkoleń w ramach BHP, 40 nauczycieli brało udział w szkoleniu z zakresu udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach uczniom realizowanym odrębnie. Pozostałych 19 nauczycieli brało udział w szkoleniach, których zakres obejmował udzielanie pierwszej pomocy

(dowód: akta kontroli str. 17-20, 68-70)

2.7. Wypadki na terenie Szkoły

W roku szkolnym 2015/2016 na terenie Szkoły wystąpiło 13 zdarzeń zakwalifikowanych jako wypadki. Analiza realizacji przez Szkołę obowiązków w sytuacji wystąpienia wypadku wykazała m.in., że:

- we wszystkich przypadkach zapewniono poszkodowanemu uczniowi opiekę, w szczególności poprzez sprowadzenie fachowej pomocy (pielęgniarka szkolna) jak i udzielenie pierwszej pomocy, a następnie przekazanie pod opiekę rodzicom/opiekunom;
- prawidłowo prowadzono i postępowano z dokumentacją powypadkową;
- wywiązywano się z nałożonego przepisem § 41 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny obowiązku powiadomienia rodziców/opiekunów poszkodowanego ucznia¹⁵, pracownika służb bezpieczeństwa i higieny pracy oraz społecznego inspektora pracy. Rada rodziców i organ prowadzący zawiadamiany był w formie półrocznego i rocznego sprawozdania. Ustalono z organem prowadzącym i radą rodziców, że w sytuacji lekkich wypadków dokonuje się zawiadomienia w postaci papierowej na koniec każdego roku szkolnego. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że niezależnie od tego informuje się ww. organy niezwłocznie telefonicznie, ale bez adnotacji w dokumentach. Wszystkie wypadki zostały zakwalifikowane jako lekkie, co nie powodowało obowiązku zawiadamiania prokuratury i kuratora oświaty.

Szkoła – wg treści wyjaśnień Dyrektora - podejmuje środki zapobiegające wypadkom uczniów poprzez:

- terminowe dokonywanie, przewidzianych prawem, przeglądów i kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów szkolnych i usuwanie ewentualnych zagrożeń;
- prowadzenie lekcji wychowawczych poświęconych tematyce bhp, procedur postępowania na wypadek sytuacji alarmowej lub wypadku ucznia oraz sukcesywne przypominanie uczniom zasad bezpieczeństwa w Szkole i poza Szkołą;
- okresowe szkolenia bhp dla nauczycieli oraz pracowników;
- omawianie zaleceń powypadkowych z nauczycielami, w tym najczęściej z nauczycielami wychowania fizycznego w sprawie konieczności częstego przypominania ćwiczącym zasad bezpieczeństwa podczas zajęć sportowych i innych, dostosowywania ćwiczeń podczas lekcji do możliwości psychofizycznych uczniów, zwalniania uczniów z ćwiczeń na ich prośbę w razie niedyspozycji lub złego samopoczucia, systematycznej kontroli pod względem bezpieczeństwa sali gimnastycznej oraz umocowań sprzętu sportowego;
- dyżury nauczycieli podczas przerw międzylekcyjnych;
- szczegółowe zapoznawanie (1 września każdego roku szkolnego) uczniów klas I z regulaminami i obowiązującymi zasadami bezpiecznego przebywania w szkole, w tym oprowadzanie uczniów po budynku szkolnym.

(dowód: akta kontroli str. 73-88 – 91-93)

¹⁵ W dokumentacji wychowawców klas znajdują się zapisy potwierdzające zawiadomienie rodzica/opiekuna.

2.8. Kontrole w zakresie bezpieczeństwa i higieny

Przed rozpoczęciem roku szkolnego, Dyrektor Szkoły przeprowadziła kontrolę w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i higienicznych warunków pobytu na terenie Szkoły. Komisja dopuściła obiekt do użytkowania w roku szkolnym 2015/2016, stwierdzając m.in., że budynek Szkoły spełnia stosowne wymagania w zakresie bezpieczeństwa i higieny. Z kontroli tej sporządzono protokół i przekazano go organowi prowadzącemu. Zalecono wykonanie w chodniku przylegającym do Szkoły od strony wschodniej rynienek odprowadzających wodę deszczową z dachu budynku (woda deszczowa odprowadzana z rynien wypuszczona na chodnik zamarzając w okresie zimowym tworzy obszary lodu stwarzając niebezpieczeństwo dla osób przechodzących). Zalecenie to zostało częściowo zrealizowane poprzez wykonanie rynienek przed wejściem do budynku, gdzie istniało największe niebezpieczeństwo dla przechodzących. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie wykonano rynienek odprowadzających wodę deszczową z dachu ze względu na brak środków finansowych w roku kalendarzowym 2015. Zalecenia zostaną zrealizowane w bieżącym roku kalendarzowym w czasie wakacji, aby nie narażać uczniów na konieczność przechodzenia ruchliwą ulicą. Pracownik obsługi, w razie oblodzenia chodnika, w swoim przydziale czynności ma obowiązek odśnieżania i posypywania chodnika dostępnymi środkami celem zapewnienia bezpieczeństwa dla pieszych.

Ponadto, w kontrolowanym okresie odbyły się dwie kontrole doraźne stanu sanitarnego Szkoły dotyczące sal lekcyjnych, korytarzy, toalet, kompleksu sportowego i świetlicy, wskazujące usterki, które należy usunąć. Kontrole sprawdzające wykazały wykonanie zaleceń pokontrolnych.

(dowód: akta kontroli str. 89-93)

W roku szkolnym 2015/2016, w Gimnazjum przeprowadzona została kontrola: stanu technicznego Szkoły (roczna), hydrantów wewnętrznych i podręcznego sprzętu gaśniczego, dróg komunikacyjno-ewakuacyjnych, instalacji gazowej i przewodów kominowych oraz pomiary ochronne instalacji elektrycznej i piorunochronnej (kontrola pięcioletnia), a także kontrola kompleksowa przeprowadzona przez PPIS. W wyniku tych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i nie formułowano wniosków pokontrolnych.

(dowód: akta kontroli str. 89-90)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Gimnazjum w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W trakcie przeprowadzonych oględzin pracowni komputerowej oraz komputerów znajdujących się w bibliotece Szkoły, pod kątem zabezpieczenia uczniów przed dostępem do treści niepożądanych, pomimo zainstalowania stosownych zabezpieczeń zarówno sprzętowych jak i programowych, uzyskano dostęp do ww. stron.

(dowód: akta kontroli str. 66-67)

Stosownie do art. 4a ustawy o systemie oświaty, szkoły i placówki zapewniające uczniom dostęp do Internetu są obowiązane podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że na podstawie wniosków z przeprowadzonych oględzin, ustalono z nauczycielami informatyki, że przed rozpoczęciem lekcji w pracowni informatycznej będą każdorazowo sprawdzać poprawność działania zabezpieczeń dostępu do stron z treściami niepożądanymi.

(dowód: akta kontroli str. 98-99)

2. W Szkole uczniowie mają możliwość pozostawiania podręczników i przyborów szkolnych wyłącznie w szatni, co w ocenie NIK nie jest rozwiązaniem funkcjonalnym.

Stosownie do § 4a rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w pomieszczeniach szkoły lub placówki zapewnia się uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych. Celem wprowadzenia takiego rozwiązania jest zmniejszenie wagi plecaków uczniów, a tym samym zapobieganie powstawaniu u nich wad postawy.

Zdaniem NIK przyjęte rozwiązanie polegające na możliwości pozostawiania podręczników i przyborów szkolnych w szatni w reklamówkach może zniechęcać uczniów do korzystania z tej formy, chociażby ze względu na możliwość zniszczenia.

Ustalenia kontroli wskazują, że uczniowie rzadko korzystają z wprowadzonego w Szkole rozwiązania, a przeprowadzona przez PPIS kontrola obciążenia tornistrów/plecaków uczniów wykazała, że przyjęte przez Szkołę rozwiązania nie w pełni ograniczają zjawisko zbyt ciężkich tornistrów. Na ważonych ogółem 578 tornistrów/plecaków w 73 (12,6% badanych) przypadkach ich ciężar przekraczał 10% masy ciała (ale mieścił się w granicy do 15%). W dziewięciu przypadkach ciężar tornistrów/plecaków przekraczał 15% masy ciała uczniów (najbardziej skrajne przekroczenia wyniosły odpowiednio: 16,7%, 17% i 17,1%).

(dowód: akta kontroli str. 17-20, 35, 37-48)

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁶, wnosi o:

- 1) zorganizowanie uczniom zajęć dydaktyczno-wychowawczych w sposób uwzględniający zasady higieny pracy umysłowej;
- 2) weryfikację przyjętych w Szkole rozwiązań w zakresie możliwości pozostawiania podręczników i przyborów szkolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, dnia 10 czerwca 2016 r.

Kontroler

Barbara Guga
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie

z up.

Marcin Kopeć
Wicedyrektor

¹⁶ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz Dz. U. z 2016 r. poz. 677.